

MORGENDIENST

zondag 17 maart 2019, 2^e zondag van de Veertigdagen (Reminiscere)
Evangelisch-Lutherse Kerk, Winschoten
voorganger: ds. Marien Grashoff

Welkom & mededelingen

DIENST VAN VOORBEREIDING

Bemoediging

Intochtslied : *Psalm* 25: 1, 2

Kyriegebed

Zingen : *Psalm* 25: 3

DIENST VAN HET WOORD

Groet

Zondagsgebed

Lezing uit het Oude Testament : Exodus 24,12-18¹

Zingen : *Psalm* 106: 1

Lezing uit de Brieven : 1 Tessalonicenzen 4,1-7²

Zondagslied : *Lied* 941

Lezing uit het Evangelie : Matteüs 15,21-28³

Acclamatie

Geloofsbelijdenis⁴

Ik geloof dat God bij mij is,
dat hij mij nooit alleen laat,
dat hij van mij houdt,
dat hij mijn Vader wil zijn.

Ik geloof dat Jezus bij mij is,
dat hij mij de weg wijst naar God,
dat hij mij vraagt te leven zoals hij,
dat hij mij vormt tot kind van zijn Vader.

Ik geloof dat de kracht van Gods Geest in mij is,
dat zij een vuur is in mijn leven,
dat zij mij bezielt tot liefde in de wereld,
dat zij in mij bidt tot God mijn Vader.

Preek

Het boek Genesis is een familiegeschiedenis. Het gaat over aartsvaders en aartsmoeders, over

¹ [Naardense bijbel](#) (2014) – iets bewerkt.

² [Nieuwe bijbelvertaling](#) (2014).

³ [Naardense bijbel](#) (2014). – iets bewerkt.

⁴ Een credo van Jan Simons (1996), iets bewerkt.

trouw en ontrouw, over vetes en verzoening. En het eindigt met Jozef in Egypte.⁵ Eerst dan komt de familie tot rust en eendracht, en kan Jozef uit de grond van zijn hart zeggen:⁶

*En jullie,
je hebt tegen mij kwaad bedacht;-
Gód heeft dat ten goede gedacht,
met het doel
om te doen als op deze dag:
een grote gemeenschap in leven te houden.*

In Exodus wordt verteld hoe uit die familiestammen een volk groeide. Het verhaal begint bij Mozes, prins van Egypte, balling in de woestijn, bevrijder van Israël. En het meest centrale in dat verhaal is wat er gebeurt bij de Sinaï. Daar ontvangt Mozes tweemaal – vandaag lezen we de opmaat van de eerste – de geboden van de ENE, God van Israël. Het is een overdonderend, onnaards en onvergetelijk schouwspel, dat de hele uittocht uit Egypte⁷ in de schaduw stelt.

Alle zes dagen dat de mens geacht wordt te werken, gebeurt er niets, maar op de zevende dag, de *sjabbat* spreekt de ENE zelf tot Mozes. Zodra je daar, à la Hollywood, een plaatje van wil maken, wordt het tegelijk belachelijk en kitscherig. Maar in werkelijkheid klinkt de stem die in het verhaal spreekt tot Mozes, duizenden jaren later nog steeds. Want de geboden, het steeds opnieuw uitleggen ervan en het dagelijks leven eruit, zijn nog steeds de enige bestaansredenen voor het Joodse volk – of ze nu religieus zijn of niet.

En waarom moet het Joodse volk altijd maar opnieuw die geboden uitleggen, doorgeven en bovenal doen? Niet om daarmee zelf bonuspunten te verdienen bij God, niet om daarmee zichzelf te verheffen boven alle andere volken, maar opdat door het doen van de geboden de wereld iets rechtvaardiger en barmhartiger zal worden. Het leven met de geboden is de exclusieve roeping van Israël, maar het dient alle volken.

In het begin van Genesis belooft God aan Abram dat *door hem alle families op de aarde gezegend zullen zijn*⁸ – en dat wordt precies zo afgesloten door wat Jozef zegt: dat alles dient om *een grote gemeenschap in leven te houden*. Want die 'grote gemeenschap' doelt op Israël, maar in dezelfde beweging mee ook op heel Egypte en alle volken. Dankzij Jozef zijn zowel Israël als alle volken immers gered van de hongersnood.⁹

Mozes geeft het volk de Torah, *Weisung* en leefregel. De eerste test of het volk het daarmee inderdaad aandurft is het verhaal van het *manna*, het 'brood uit de hemel'.¹⁰ Brood is daarom

⁵ Leestip voor de zondagmiddag: Joost van den Vondel bewerkte de bijbelse stof tweemaal tot een 'treurspel', nl. [Joseph in Dothan](#) resp. [Joseph in Egypten](#) (1640).

⁶ [Genesis 50,20](#).

⁷ Opnieuw Joost van den Vondel: [Het Pascha ofte de Verlossing Israels uut Egypten](#) (1612) – maar merkwaardig genoeg noemt hij dit een 'tragicomedi'. [Lees hier meer](#) over de achtergrond ervan, namelijk Vondels gebruik van de allegorische tegenstelling tussen licht en donker.

⁸ [Genesis 12,1-3](#).

⁹ [Genesis 41,57](#):

*Van heel het aardland
zijn ze op Egypte aangekomen
om in te kopen bij Jozef...*

¹⁰ [Exodus 16](#). Dit verhaal wordt gespiegeld in het verhaal van Jezus die de vijfduizend 'brood uit de hemel' geeft

in de bijbel het symbool voor Torah, Woord van God. Die Torah is aan Israël gegeven – maar hoe wordt die dan tot zegen voor alle volken?

-

Tyrus en Sidon waren Fenicische steden buiten Galilea, in wat nu Libanon is. Heidense steden. Het is een beetje vreemd dat daar een 'Kananese' woont – dat was in veel oudere tijden de naam voor de oorspronkelijke bewoners van het Beloofde Land. Zo wordt zij echter duidelijk als niet-Joods, zo niet anti-Joods, neergezet. Ze valt buiten alle gestelde kaders. Maar juist zij zoekt gerechtigheid. Kan deze Joodse rabbi haar dochter genezen? Ze schreeuwt het uit.

Eerst geeft Jezus niet thuis. Hij blijft netjes binnen de gestelde kaders: hij is er voor de kinderen van Israël, niet voor de anderen. Dat zegt hij behoorlijk bot, want hij noemt de vrouw en haar dochter 'hondjes'. Honden werden in die tijd gezien als vieze beesten waar een mens niets mee te doen had. Zou je de honden brood geven? Of zou een Joodse leraar Torah delen met een heidense vrouw? Nee toch!

Dan laat die vrouw zien precies te weten wat dat 'brood' is, namelijk Woord van God. Ze maakt helemaal geen aanspraak, maar zegt dat een paar kruimels haar al genoeg zijn. En bovendien is er toch ook meer dan genoeg brood voor allen die dat nodig hebben?

Jezus laat zich de les lezen. Hij is er niet enkel voor het uitverkoren volk. Want die uitverkiezing van het volk diende toch juist om uiteindelijk alle volken erbij te halen? Dat was toch het perspectief van de profeten?¹¹

Door naar Tyrus en Sidon te gaan steekt Jezus de grens over. Deze vrouw laat hem nogmaals de grens oversteken. De Torah die aan Israël gegeven is gaat hier en nu naar de volken toe. En Jezus aanvaardt dat als zijn opdracht. Want God zendt zijn zoon immers (zoals Johannes getuigt):

*opdat ieder die in hem gelooft
niet verloren zal gaan
maar eeuwig leven mag hebben.*¹²

-

En nu ligt de opdracht bij ons. Als wij Jezus willen volgen, moeten ook wij ons de les durven laten lezen door die vreemde ander. Niet meteen die vreemden duizenden kilometers ver weg, maar eerst maar eens de vreemden vlakbij. Ik geef wat voorbeelden.

Op RTV Noord kwam er een paar jaar geleden een item voorbij over een alternatief bedrijfsuitje.¹³ Medewerkers van de Jumbo uit Groningen gingen nu eens niet paintballen of bowlen. In plaats daarvan gaven ze het huisje en de tuin van iemand in Ten Boer een grondige opknappbeurt. Iemand die dat zelf door psychische problemen niet meer voor elkaar kreeg. De

(Johannes [6,1-15](#) en [22-59](#)).

¹¹ Bv. het visioen van Jesaja: [Jesaja 2,2-3](#).

¹² [Johannes 3,16](#).

¹³ Noord Vandaag, donderdag 14-08-2014.

man werd geholpen, maar de Jumbo-mensen leerden er zelf ook wat bij. En zonder erbij stil te staan (neem ik aan) deden ze zo gerechtigheid.

Ik werkte in de bibliotheek van de Theologische Universiteit. Tussen de middag haalde ik even gauw een broodje bij Appie Heijn – en ik liep de man van *De Riepe* al haast voorbij. Net op tijd stopte ik om een straatkrant te kopen. Met mijn broodje erbij las ik die, in het zonnetje op het Martinikerkhof. En ik wist het weer: dat moet ik vaker doen, zo'n straatkrant kopen. Het helpt iemand van de straat te blijven en je leest jezelf binnen in een andere kant van onze samenleving. De zelfkant heet die wel. Maar de verhalen van een prostituee of een dakloze lazen mij ook een beetje de les. En dat is heilzaam.

Her en der in de provincie zijn er ieder jaar diverse Kinderweken. In mijn kinderjaren heette dat: evangelisatiekampen. Daar mag ieder het zijn of het hare van vinden, maar de trouw en inzet waarmee plaatselijke kerken dat nog steeds opzetten verdient waardering. En het gaat echt niet meer zoals vroeger. In het Veendammer Borgerspark was er ook zo'n week, georganiseerd door de Baptisten. Een buurvrouw sprak mij erover aan. Naar de kerk gaan, nee, dat was niet echt voor hun, maar ze vond het heel belangrijk dat haar kinderen iets van geloof meekregen. Dus was ze heel erg blij met deze week.

In alle drie deze voorbeelden wordt er een grens overschreden.

Winkelpersoneel helpt een man die ze anders wellicht met argwaan hadden bekeken. Een beetje rare man – zou die komen stelen? Maar nu kwamen ze de grens over, van mens tot mens.

Een straatkrant kopen is niets bijzonders. Maar het bracht mij wel weer in herinnering hoe anders en moeizaam mensenlevens kunnen lopen. En dat wij daar oog en oor voor moeten hebben.

Plezier maken met elkaar en iets van het Evangelie delen. In alle eenvoud steken ouders en kinderen ook op zo'n Kinderweek grenzen over. En met vrucht.

Bij elkaar is het allemaal maar klein. Dat weet ik. Nou en? Wie liever 'groots en meeslepend' wil leven, kan dat een andere keer ook nog doen, of leest thuis nog eens dat gedicht van Hendrik Marsman.¹⁴ Jezus deed niets groots, daar tussen Tyrus en Sidon. Hij heelde een

¹⁴ **De grijsaard en de jongeling**

Groots en meeslepend wil ik leven!
hoort ge dat, vader, moeder, wereld, knekelhuis!

'ga dan niet ver van huis,
en weer vooral ook het gespuis van vrouwen
buiten uw hart, weer het al uit uw kamer;
laat alles wat tot u komt
onder grote en oorlogszuchtige namen
buiten uw raam in den regen staan:
het is slecht te vertrouwen en niets gedaan.

alleen het geruis

meisje, hij liet zich door haar moeder de les lezen. Twee mensen geholpen, niet meer. Maar nog vandaag vertellen wij het verhaal door. Daar werd een grens overgestoken en een nieuwe wereld ging open. En wij moeten volgen.

Amen.

Zingen : *Lied 534*: 1, 3, 4

DIENST VAN HET ANTWOORD

Collecte

Gebed over de gaven

Voorbeden

Gebed des Heren

Slotlied : *Lied 544*: 1, 3

Zegen

van uw bloed en van uw hart het gehamer
vervulle uw lichaam, verstaat ge, uw leven, uw kluis.
zwicht nooit voor lippen:
samenzijn is een leugen en alle kussen verraad;
alleen een hart dat tegen eigen ribben slaat
is een zuiver hart op een zuivere maat.

zie naar mijzelf.
Ik heb in mijn jeugd
mijn leven verslingerd aan duizend dingen
van felle en vurige namen, oproeren, liefdes
en wat is het alles tezamen nu nog geweest?
over hoeveel zal ik mij niet blijven schamen
en hoeveel is er dat misschien nooit geneest?'

de jongen kijkt door de geopende ramen
waarlangs de wereld slaat; zonder zich te beraden
stapt hij de deur uit, helder en zonder vrees.